

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14878,Region-Pojezierze-NSZZ-Solidarnosc.html>
2022-07-04, 07:59

Region Pojezierze NSZZ „Solidarność”

"Region Pojezierze NSZZ „Solidarność”". Pierwszy kilkugodzinny strajk w woj. suwalskim miał miejsce 21 VIII 1980 w Zakładzie Produkcji Leśnej Las w Rynie; w VIII 1980 2-krotnie podjęto nieudane próby zorganizowania strajku w Zakładzie Produkcji Elementów Betonowych Prefabet Ełk w Niegocinie; największa fala strajków trwała do 11 IX 1980 i objęła co najmniej 47 zakładów, do poł. X 1980 zakończyły się wszystkie strajki w Regionie, wzięło w nich udział 15 tys. pracowników z 61 zakładów (gł. z Ełku, Giżycka, Pisu, Suwałk), trwały od kilku godz. do 6 dni, najdłuższy miał miejsce 5-11 IX 1980 w Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Ełku; większość postulatów dotyczyła podwyżek płac, zmian personalnych w kierownictwie zakładów i zarządzaniu, poprawy zaopatrzenia.

9 X 1980 na spotkaniu ok. 30 osób, w tym delegatów 5 zakładów, powstał MKZ Region Mazury w Giżycku, zarejestrowany 13 X 1980 w MKZ w Gdańsku; przewodniczącym został Wiesław Kolankiewicz, z-cami Marek Sztabkowski i Mieczysław Kopcych, 15 XII 1980 funkcję W. Kolankiewicza przejął M. Sztabkowski; 12 XI 1980 powstał drugi regionalny MKZ w Suwałkach z przewodniczącym Tadeuszem Tylendą, wybranym przez przedstawicieli 24 zakładów; 18 XI 1980 MKZ w Suwałkach zgłosił postulat zjednoczenia Związku w województwie pod swoim przewodnictwem; zarządził akcję zbierania podpisów pod żądaniem przekazania nowo wybudowanego gmachu KW PZPR na cele społeczne.

MKZ Mazury skupiał ponad 8 tys. pracowników z ok. 25 organizacji związkowych z: Giżycka, Olecka, Ełku, Węgorzewa, Pisu, Suwałk. MKZ Suwałki reprezentował ok. 4 tys. pracowników, gł. z zakładów suwalskich; działacze

niektórych KZ z Ełku, nie chcąc uczestniczyć w sporze MKZ-ów z Giżycka i Suwałk, podjęli nieudaną próbę przyłączenia się do Regionu Białystok, późn. podporządkowali się MKZ Mazury; nie doszło też do skutku utworzenie jednego silnego Regionu skupiającego „S” z woj. białostockiego, suwalskiego i łomżyńskiego; do 15 XII 1980 obydwie MKZ liczyły ok. 25 tys. członków z ok. 190 zakładów (z tego MKZ Mazury obejmował ok. 16 tys. osób z ok. 130 zakładów). 5 II 1981 MKZ Suwałki zorganizował w 83 zakładach 1-godz. akcję protestacyjną przeciwko wtargnięciu MO do siedziby MKZ i skonfiskowaniu urządzeń nagłaśniających. 7 II 1981 do Suwałk przyjechali przedstawiciele MKZ Mazury i włączyli się do rozmów z władzami nt. budynku KW PZPR; w nocy 14/15 II 1981, między kolejnymi turami rozmów, podczas których władze proponowały przekazanie innych obiektów, KW PZPR z pomocą MO wprowadził się do budynku; w odpowiedzi MKZ Suwałki podjął próbę zorganizowania strajku ogólnopolskiego, która została zablokowana przez KKP.

14 II 1981 postanowiono utworzyć jeden MKZ Pojezierze z tymczasową siedzibą w Giżycku i delegaturę MKZ w Suwałkach; na tymczasowego przewodniczącego wybrano M. Sztabkowskiego, na z-cę T. Tylendę; planowany na 5 III 1981 w Giżycku wybór władz zjednoczonego MKZ zbojkotowali działacze z Suwałk. 27 III 1981 w strajku powszechnym w woj. suwalskim w związku z kryzysem bydgoskim wzięło udział ok. 18 tys. pracowników z ok. 100 zakładów. 9 IV 1981 w Ełku na zjeździe delegatów z województwa zaakceptowano połączenie MKZ-ów i siedzibę w Giżycku, zlikwidowano delegaturę w Suwałkach, utworzono MKK: Augustów, Ełk, Giżycko, Gołdap, Mikołajki (z Rucianem-Nidą), Olecko, Orzysz, Pisz (z Białą Piską), Ryn, Suwałki (z Sejnam), Węgorzewo; kilka dni późn. miejsce T. Tylendy zajął Jarosław Słabiński; zjednoczony Związek ponownie podjął walkę o budynek KW PZPR, który ostatecznie pozostał własnością PZPR, w zamian związkowcy uzyskali inne budynki.

Mimo przyjętej 15 V 1981 na zebraniu przedstawicieli KZ uchwały o utrzymaniu samodzielności MKZ w Suwałkach, 28 V 1981 w Ełku na I WZD powołano Region Pojezierze z siedzibą w Giżycku; wybrano 56-osobowy ZR z przewodniczącym Lechem Biegalskim, dotychczasowe MKK

zmieniono na Oddziały ZR, powołano odrębne Oddziały w Rucianem-Nidzie, Sejnach; 7 VI 1981 ustalono 9-osobowe Prezydium, wiceprzewodniczącymi zostali J. Słabiński i Jan Jarocki. W III 1981 powołano w Suwałkach Okręgowy KOWzP z przewodniczącym Krzysztofem Harbaszewskim. 9 VII 1981 Region Pojezierze zorganizował w Giżycku VI Zjazd Biur Interwencyjnych „S”, podczas którego przeszkolono związkowców zajmujących się interwencjami. 26 VIII 1981 odbyła się 2. tura I WZD Regionu Pojezierze w Suwałkach; delegatami na I KZD zostali: L. Biegalski (wszedł do KK), Zygmunt Łoś, Edward Olszewski, Halina Sarul, Andrzej Smółka, Krzysztof Zadrąg; uchwalono program działalności, przegłosowano zaproponowane przez L. Biegalskiego przeniesienie siedziby ZR do Suwałk. Region liczył 60 tys. członków w 350 organizacjach związkowych. ZR zajmował się interwencjami w zakładach; w Gołdapi, Ełku, Piszcu, Augustowie, Giżycku starał się odzyskać budynki PZPR na cele społeczne; utworzył Forum Aktywności Społecznej, aby umożliwić zgłaszanie problemów i inicjatyw; walczył o poprawę zaopatrzenia w woj., podejmował negocjacje z władzami, brał udział w obradach Wojewódzkiego Sztabu Antykryzysowego. 9 X 1981, w celu wymuszenia poprawy zaopatrzenia, „S” zorganizowała strajk okupacyjny budynku Urzędu Wojewódzkiego w Suwałkach przy wsparciu rolników z Wojewódzkiego Komitetu Założycielskiego „S” RI, 12 X 1981 podpisano ugodę z wicepremierem Januszem Obodowskim gwarantującą m.in. poprawę zaopatrzenia w woj. oraz legitymacje upoważniające do kontroli rynku żywnościowego dla „S”.

11 X 1981 zakończono okupację budynku, co stało się powodem zwołania w nocy 12/13 X 1981 nadzwyczajnego zebrania ZR, podczas którego doszło do wzajemnych oskarżeń o nieudolność, uchwalono wotum nieufności wobec przewodniczącego L. Biegalskiego i udzielono mu urlopu do czasu zwołania nadzwyczajnego WZD. 23 X 1981 podczas nadzwyczajnego WZD w Suwałkach działacze z Węgorzewa, Rynu, Olecka, Ełku, Giżycka postulowali rozwiązanie Regionu i przyłączenie jego części do Białegostoku i Olsztyna; delegacja Oddziału Ryn opuściła salę obrad, przedstawiciele Giżycka, Węgorzewa, Ełku wycofali się z propozycji rozwiązania

Regionu i zażądali zmian w składzie ZR; w głosowaniu nad wotum zaufania L. Biegalski otrzymał 52% głosów, rezygnację zgłosiło 18 członków ZR z wiceprzewodniczącym J. Jarockim; jedność Związku zachowano, lecz kłótnie osłabiły Region; 28 X 1981 ogólnopolski 1-godz. strajk podjęto zaledwie 8,8 tys. pracowników w 87 zakładach. 10 XI 1981 na posiedzeniu ZR stwierdzono, że z przyczyn formalnych (brak quorum podczas nadzwyczajnego WZD) Zarząd funkcjonuje nadal w składzie sprzed 23 X 1981, zmniejszono jedynie skład Prezydium do 6 osób; przewodniczącym pozostał L. Biegalski, z-cą J. Słabiński, powołano pełnomocnika ZR ds. realizacji porozumień społecznych, został nim K. Zadrąg.

W XI 1981 Region liczył 62 tys. członków (na 122 tys. zatrudnionych w gospodarce uspołecznionej) w 530 organizacjach związkowych (na 837 jednostek gospodarki uspołecznionej). Od XII 1980 organem prasowym MKZ w Giżycku był „Biuletyn Informacyjny MKZ Giżycko”; od I 1981 MKZ w Suwałkach wydawał „Biuletyn Informacyjny MKZ Suwałki”; od V 1981 MKZ Pojezierze, nast. ZR wydawał dwutygodnik „Kres”. Biuro Informacyjne Regionu Pojezierze zorganizowało Oficynę Wydawniczą Q, od XI 1981 trwały rozmowy ws. powołania wspólnego organu prasowego „S” z woj.: białostockiego, suwalskiego, łomżyńskiego, które przerwał stan wojenny.

SB rozpracowywała „S” woj. suwalskiego w ramach 2 SO: krypt. Porozumienie założonej 20 X 1980 na MKZ w Giżycku oraz krypt. Wulkan założonej 28 XI 1980 na MKZ w Suwałkach, włączonej 21 X 1981 do SO krypt. Porozumienie.

W nocy 12/13 XII 1981 w woj. suwalskim internowano 34 osoby; przewodniczący L. Biegalski (uczestniczył w obradach KK w Gdańsku) ujawnił się 11 VIII 1983, korzystając z amnestii z VII 1983; 13 XII 1981 w Giżycku Bożena Mrozinkiewicz wystosowała wezwanie do strajku powszechnego; razem z kolportującym odezwę Januszem Szepietowskim zostali internowani, nast. aresztowani i skazani na kary więzienia 1,5 roku i 3 lata; 14 XII 1981 podjęto krótkotrwałą akcję protestacyjną w suwalskich Zakładach Płyt Wiórowych.

14 XII 1981 w sali katechetycznej kościoła św. Aleksandra w Suwałkach zebrali się pozostali na wolności suwalscy działacze, aby ustalić zakres i metody działalności podziemnej; realizację uniemożliwiły kolejne internowania; do końca 1981 w woj. internowano łącznie 74 osoby. Od 15 XII 1981 działalność podziemną podejmowali pojedynczy członkowie, niewielkie grupy związkowców, grupy młodzieży; najczęstszą formą oporu były akcje ulotkowe, kolportowanie pism podziemnych, malowanie na murach; najwięcej zakładów przerwało pracę 13 V 1982, do ogólnopolskiego 15-min. strajku przyłączyło się m.in. 5 zakładów w Piszcu, 1 w Wilkasach; 13 VI 1982 w ramach akcji spacerowej odbył się „spacer” w Piszcu; 13 X 1982 nadano audycję Radia „S” w Węgorzewie; podejmowano też działania o charakterze sabotażowym: zrywano flagi, oblewano farbą pomniki, próbowano zakłócić uroczystości państwowe; 16 X 1982 2 szesnastolatków z Grajewa i Ełku podłożyło w bramie posterunku MO w Prostkach miny przeciwpiechotne.

W stanie wojennym za tworzenie nielegalnych struktur, kolportaż pism podziemnych skazano 22 osoby; najwyższy wyrok 4,5 roku więzienia otrzymał 10 III 1982 Julian Grochowski, student Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, założyciel i przywódca Augustowskiej Grupy Oporu, która XII 1980 - II 1982 drukowała i kolportowała w Augustowie i Ełku ulotki antyreżimowe; w tym samym procesie na 3 lata więzienia skazano innych członków grupy, rodzeństwo Ewę i Wiesława Szwedów; 6 IV 1982 w największym procesie w woj. o kolportaż ulotek oskarżono 6 mieszkańców Piszca; 3 sąd uniewinnił, 3 pozostałych skazał na kary od 1,5 do 2 lat więzienia; na wyroki więzienia w zawieszeniu skazano nieletnich uczniów Technikum Elektrycznego w Giżycku, Roberta Pietrukańca i jego 2 kolegów, którzy założyli Ugrupowanie Wolnych Polaków, wykonali i rozkolportowali w Giżycku 11 ulotek; w III 1982 sąd uniewinnił J. Słabińskiego oskarżonego o przekazywanie z Ośr. Odosobnienia listów o treści antypaństwowej; wszyscy skazani w Regionie wyszli na wolność w czasie stanu wojennego lub na mocy amnestii z VII 1983. W stanie wojennym w woj. suwalskim internowano łącznie 93 osoby, w tym 12 kobiet (31 osób z Suwałk, 13 z Ełku, 11 z Giżycka, 8 z Olecka, 7 z Piszca); przetrzymywano je

w Ośr. Odosobnienia w Suwałkach, Białymstoku, Gołdapi, Kwidzynie i Darłótku. Do końca 1982 wyemigrowało 18 internowanych z rodzinami; w nast. l. Dodatkowo 24.

Po formalnym zniesieniu stanu wojennego organizowano Msze za Ojczyznę, m.in. w parafii św. Aleksandra w Suwałkach, na które wierni zjeżdżali z całego woj.; przy okazji przekazywano sobie egzemplarze prasy podziemnej. Pod koniec 1985 w Gołdapi powstała tajna RKW „S” Regionu Pojezierze w składzie: Monika Borowska, W. Kolankiewicz, T. Tylanda, Wiesław Stojanowski, późn. Edward Kochanowski; w 1986 wznowiono wydawanie „Kresu” pod red. Jana Bacewicza, utworzono siatkę kolportażu; w 1987 M. Borowska-Kolankiewicz została członkiem krajowej Komisji Interwencji i Praworządności. W VIII 1987, po odkryciu nieznanymi mogił w Gibach, b. działacze z Suwałk przy wsparciu opozycjonistów i przedstawicieli świata artystycznego z Warszawy utworzyli Obywatelski Komitet Poszukiwań Mieszkańców Suwalszczyzny Zaginionych w Lipcu 1945; jawnymi przedstawicielami Komitetu zostali: Piotr Bajer, Mirosław Basiewicz, Stanisław Kowalczyk; działalność Komitetu stała się manifestacją antykomunistyczną. 3 V 1988 RKW i suwalscy działacze przy Dąbku Wolności w Suwałkach zorganizowali okolicznościowy wiec.

W 1988 nie było strajków w woj., w kilku zakładach zgłaszano postulaty. W VI 1987 RKW rozpoczęła działalność jawną; podjęła akcje ulotkowe wzywające do bojkotu wyborów do rad narodowych; w VIII 1988 siedzibę RKW (mieszkanie M. Borowskiej-Kolankiewicz i W. Kolankiewicza w Gołdapi) oznaczono transparentem jako tymczasową siedzibę ZR. W XI 1988 w suwalskim PKS powstał MKO „S” z przewodniczącym Józefem Murawką; 4 II 1989 powstały MKO w Ełku i Giżycku, 11 II w Gołdapi, 23 II w Augustowie, 8 III w Olecku; przewodniczący wszystkich MKO weszli w skład RKW.

W II 1989 strajkowały: suwalski Fadom i Augustowskie Zakłady Obuwia, od III 1989 kolejne zakłady.

10 IV 1989 powstał Wojewódzki KO w Suwałkach z Andrzejem Widlińskim na czele; 16 IV odbył się w Suwałkach zjazd delegatów z ponad 50 zakładów woj., na którym RKW

przekształcił się w TZR z przewodniczącą M. Borowską-Kolankiewicz; część działaczy z Suwałk skupiona wokół Aleksandra Seredyńskiego i P. Bajera założyła Regionalny Komitet Organizacyjny „S” w Suwałkach i podjęła próby zwołania WZD (przyczyną było m.in. wybiórcze zapraszanie delegatów na zjazd 16 IV 1989 i brak zaufania do przewodniczącej M. Borowskiej-Kolankiewicz). 11 V 1989 TZR otrzymał pełnomocnictwo L. Wałęsy, aby odbudować regionalne struktury „S”.

12 V 1989 wybuchł największy w Regionie strajk w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Przemysłu Mięsnego w Ełku, gdzie zaprotestowało ok. 1,1 tys. pracowników (ponad połowa załogi); oprócz postulatów socjalno-płacowych załoga żądała odwołania dyr.; strajk wsparł TZR; 17 V 1989 porozumienie podpisało 8 z 15 członków KS.

W V 1989 powstał spór między WKO i RKO a TZR w związku z listą do Parlamentu; TZR nie uznał kandydatur Andrzeja Wajdy i Bronisława Geremka jako narzuconych Regionowi; jego działacze wspierani przez młodzież z Federacji Młodzieży Walczącej Warmii i Mazur organizowali akcje ulotkowe przeciwko obu kandydatom; mimo to 4 VI 1989 z listy WKO w woj. suwalskim do Senatu weszli: A. Wajda i Stanisław Bernatowicz, do Sejmu: B. Geremek i Jerzy Pietkiewicz. Spór TZR z RKO trwał nadal; 20 VI 1989 odbyło się spotkanie przedstawicieli TZR, RKO i niezależnych KZ z terenu woj. suwalskiego w siedzibie KKW w Gdańsku, na którym podjęto decyzję o zwołaniu 9 VII 1989 w Olecku WZD; podczas WZD przewodnicząca M. Borowska-Kolankiewicz podała TZR do dymisji, przyjętej 72 głosami na 140 uprawnionych; po ogłoszeniu wyniku członkowie TZR i część popierających ich delegatów opuścili salę obrad; pozostali delegaci powołali nowy TZR z przewodniczącym Wojciechem Tucholskim; 11 VII 1989 nowy TZR otrzymał pełnomocnictwo KKW do organizowania Związku na terenie woj. suwalskiego.

13 I 1990 odbyło się WZD, na którym wybrano ZR Pojezierze, przewodniczącym pozostał W. Tucholski. Region liczył ponad 18 tys. członków skupionych w ponad 300 organizacjach związkowych. W 1991 W. Tucholski zrezygnował z funkcji przewodniczącego, na nowego wybrano Mariana

Lewandowskiego. Struktury Regionu słabły, rozpoczęło się odrywanie poszczególnych organizacji związkowych, które przyłączały się do bogatszego Regionu Warmińsko-Mazurskiego. W 1995 M. Lewandowskiego zastąpił Dariusz Ciszewski, w I 1999 p.o. przewodniczącym został Zdzisław Koncewicz. Region liczył 6 tys. członków.

20 II 1999 odbyło się X WZD Regionu, na którym doszło do wyrejestrowania Regionu Pojezierze, podziału jego oddziałów, komisji, majątku pomiędzy Region Białystok i Region Warmińsko-Mazurski.

Marcin Zwolski

[Region Pojezierze, Suwałki](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)